

Geograafia

- **Sissejuhatus**

Geograafia on integreeritud õppeaine, kus käsitletakse loodus- ja sotsiaalteaduste valdkonda kuuluvaid teemasid – loodusgeograafia ja inimgeograafia. Geograafiat õppides kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikusest mõjust. Näidispiirkondade kaudu saab õpilane ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest, protsessidest ning ruumilisest levikust ja seostest.

Kooligeograafiat õppides areneb õpilaste keskkonnateadlikkus ja arusaam loodusressursside piiratudusest. Võetakse omaks säästliku eluviisi ja jätkusuutliku arengu idee ning keskkonda väärtustavad hoiakud. Maailma looduse-, rahvastiku- ja kultuurigeograafia käsitlemine loob aluse mõistvale ja tolerantsele suhtumisele teistesse rahvastesse ja nende kultuuritraditsioonidesse.

Globaliseerivas maailmas toimetulemiseks on vaja tunda ja väärtustada ka Eesti, oma kodumaa loodust, rahvastikku ja kohta Euroopas ning maailmas. Geograafias õpitav esitatakse probleemipõhiselt ning igapäevaelu ja kodukohaga seostatult. Kasutatakse erinevaid aktiivõppevorme. Arendatakse kaardilugemise ja infotehnoloogia kasutamist. Uurimusliku õppega omandavad õpilased mitmesuguseid oskusi. Õppetöös lähtutakse õpilaste individuaalsetest iseärasustest ja võimetest. Arendatakse võimete mitmekülgust ja pööratakse tähelepanu õpimotivatsiooni kujundamisele.

- **Eesmärgid**

Põhikooli geograafiaõpetusega taotletakse, et õpilane

1. tunneb huvi geograafia vastu ning saab aru selle tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
2. on omandanud ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
3. väärtustab kodukoha, Eesti, Euroopa ning teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
4. suhtub vastutustundlikult erinevatesse elukeskkondadesse ning järgib säästva arengu põhimõtteid;
5. mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressursidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale;
6. kasutab geograafiateadmisi ja rakendab loodusteaduslikku meetodit probleemide lahendamisel, planeerib ja teeb uurimistöid, vaatlusi ja mõõdistamisi ning tõlgendab ja esitab saadud tulemusi;
7. kasutab teabeallikaid ja hindab kriitiliselt geograafia infot ning loeb ja saab aru lihtsast loodusteaduslikkust tekstist;

8. on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ning mõistab geograafiateadmiste ja -oskuste vajalikkust erinevates töövaldkondades ning arvestab sellega oma karjääri planeerides.

- **Pädevused**

- 1. Loodusteaduslikud pädevused** - eesmärk on kujundada õpilastes eakohane loodusteaduslik pädevus - suutlikkus väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi. Oskus vaadelda, mõista ning selgitada loodus-, tehis- ja sotsiaalkeskkonnas eksisteerivaid objekte, nähtusi ning protsesse. Märgata elukeskkonna esinevaid probleeme, neid loovalt lahendades kasutada loodusteaduslikku meetodit. Väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning hinnata ja väärtustada looduses viibimist. Õpilased saavad tervikülevaate looduskeskkonnas valitsevatest seostest ja vastastikmõjudest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale.
- 2. Kultuuri- ja väärtuspädevus.** Kujundatakse positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, arendatakse huvi loodusteaduste vastu, teadvustatakse loodusliku mitmekesisuse tähtsust ning selle kaitse vajadust. Kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikusest mõjust. Tähtsal kohal on igapäevaelu probleemide lahendamise ja põhjendatud otsuste tegemise oskused. Väärtustatakse jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning kujundatakse tervislikke eluviise.
- 3. Sotsiaalne ja kodanikupädevus.** Õpitakse hindama inimtegevuse mõju looduskeskkonnale, teadvustatakse nii kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme ning leitakse neile lahendusi. Olulisel kohal on inimtegevusega seotud keskkonnaprobleemide ja probleemülesannet lahendamine, kus otsuseid langetades ja lahendusi leides tuleb loodusteaduslike seisukohtade kõrval arvestada ka seaduslikke, majanduslikke ning eetilismoraalseid seisukohti. Sotsiaalset pädevust kujundavad loodusainetes rakendatavad aktiivõppemeetodid: rühmatöö, uurimuslik õpe ja probleemülesannete lahendamine, vaatlus- ja katsetulemuste analüüs ning kokkuvõtete suuline esitus.
- 4. Enesemääratluspädevus.** Õpipädevus areneb, kui õpilane mõistab, et õpitud saab rakendada igapäevaelus ning edaspidistes elus. Kujuneb arusaam inimese ja keskkonna vastastikustest seostest, loodusressursside piiratusest ning nende ratsionaalse kasutamise vajalikkusest. Areneb õpilaste keskkonnateadlikkus, võetakse omaks säästliku eluviisi ja jätkusuutliku arengu põhimõtte ning kujunevad keskkonda väärtustavad hoiakud. Ühtlasi tekib arusaam puhta looduskeskkonna ja tervise seostest, kujundavad vastutustunnet ja austust looduse vastu ning arendavad oskust hinnata oma otsustuste ja tegevuse otseseid või kaudseid tagajärgi.
- 5. Õpipädevus.** Erinevate õpitegevuste kaudu arendatakse probleemide lahendamise ja uurimusliku õppe rakendamise oskust. Omandatakse oskus leida infot, sõnastada probleem-

ja uurimisküsimusi, neid planeerida ja läbi viia ning koostada ja esitada tõeseid kokkuvõtteid. Õpipädevus areneb veelgi, kui õpilane mõistab, et õpitut saab rakendada igapäevaelus. Õpipädevuse arengut toetavad IKT-põhised õpikeskkonnad, mis kiire ja individualiseeritud tagasiside kaudu võimaldavad rakendada erinevaid õpistrateegiaid.

6. **Suhtluspädevus.** Tähtsal kohal on loodusteadusliku info otsimine erinevatest allikatest, leitud teabe analüüs ja tõepärasuse hindamine. Olulisel kohal on vaatlus- ja katsetulemuste korrektne vormistamine ning kokkuvõtete kirjalik ja suuline esitus. Ühtlasi arendab geograafia teadusharudele iseloomulike mõistete, sümbolite ja atlase korrektset kasutamist.
  7. **Matemaatika- ja loodusteaduste- ning tehnoloogiaalane pädevus.** Õpitakse mõistma loodusteaduslikke küsimusi ning teaduse ja tehnoloogia tähtsust ja mõju ühiskonnale. Õpitakse kasutama uut tehnoloogiat ja tehnoloogilisi abivahendeid õppeülesannete lahendamisel ning tehakse igapäevaelus tõendus põhiseid otsuseid. Koostatakse ja analüüsitakse arvjooniseid, diagramme, tabeleid ja praktiliste tööde tulemusi, võrreldakse ning seostatakse erinevaid objekte ja protsesse. Uurimusliku õppe vältel esitatakse katse- või vaatlusandmeid tabelitena ja arvjoonistena ning seostatakse arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga. Õpitakse kasutama erinevaid digitaalsete vahendeid.
  8. **Ettevõtlikkuspädevus.** Pädevuse arengut toetavad uurimuslikud tööd ja projektid, mille käigus õpitakse probleeme nägema, püstitama eesmärgid ja leidma lahendusi. Digipädevus arengut toetab tahvelarvutite ja nutitelefonides interaktiivsete kaartide ja erinevate õpikeskkondade kasutamine. Ettevõtlikkuspädevuse arengut toetab uurimuslik käsitlus, kus süsteemselt plaanitakse katseid, praktilisi töid ja vaatlusi ning analüüsitakse nende tulemusi. Tähtsal kohal on keskkonnaga seotud probleemide ja probleemülesannete lahendamine ja pädevate otsuste tegemine, mis peale teaduslike seisukohtade arvestavad sotsiaalseid ja elukeskkonda arvestavaid aspekte.
- **Lõiming, läbivad teemad**
    - **Keel ja kirjandus ning võõrkeeled** - õppides ja tekstidega töötades arendatakse õpilaste teksti mõistmise ja analüüsimise oskust. Ise erinevaid tekste, ettekandeid, referaate, esitlusi, rühma- ja paaristöid luues kujundatakse oskust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada nii suuliselt kui ka kirjalikult. Õpitakse kasutama õigeid keelevahendeid, ainealast sõnavara ning järgima õigekeelsusnõudeid. Arendatakse oskust hankida teavet erinevatest allikatest ja seda infot kriitiliselt hinnata. Harjutatakse tööde korrektset vormistamist ja viitamist ning intellektuaalse omandi kaitset. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga geograafia mõisteid, kohanimede õigekirja ja hääldamise õigsust ning võõrkeeleoskust arendatakse ka lisamaterjali mõistmisel ja otsimisel.
    - **Matemaatika** - õppes on tähtis koht andmete analüüsil ja tõlgendamisel ning seda arendab graafikutelt, joonistelt, diagrammidelt ja tabelitest andmete lugemine ning tõlgendamise oskus. Nende koostamisel ja esitamisel õpib kasutama erinevaid mõõtühikuid. Loodusnähtuste seoseid uurides rakendatakse matemaatilisi mudeleid.

- **Sotsiaalsained** - mõistab inimese ja ühiskonna toimimist, loob seoseid inimühiskonna arengu ja maadevastuste ning inimasustuse ja keskkonnatingimuste tekke ning muutumise vahel. Kujundab oskust näha ühiskonna arengu seoseid keskkonnaga, teha teadlikke valikuid, toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikmena ning isiksusena.
  - **Loodusained** - lähtutakse loodusainete (füüsika, keemia, bioloogia, geograafia) lõimimisest ühiste teemade kaudu. Looduses toimivate nähtuste ja protsesside selgitamisel on vaja osata näha ja luua seoseid füüsikas õpitud teadmistega. Elus ja eluta looduse vastastikuste seoste ning inimtegevusega kaasnevate keskkonnaprobleemide mõistmine läbi bioloogia ja keemia õppimise.
  - **Tehnoloogia.** Õppides mõistma loodusaineid kui ühtselt toimivat süsteemi. Saadakse aru seaduspärasustest ning inimese ja tehnika mõjust looduskeskkonnale ning samas arendatakse õpilaste tehnoloogilist pädevust. Geograafiateadmised loovad teoreetilise aluse, et mõista seoseid loodusest kui tervikust. Tehnoloogilist pädevust arendatakse, kasutades õppes erinevaid IKT ja digitaalseid vahendeid ning õpikeskkondi.
- **Läbivad teemad**
    - **Keskkond ja jätkusuutlik areng** – ühiskonnas ja keskkonnas toimivate protsesside seoste tundma õppimine ning inimtegevuse tagajärgede prognoosimine ja negatiivsete mõjude ennetamise võimaluste analüüsimine.
    - **Elukestev õpe ja karjääri planeerimine** – tähtis on erinevate näidete toomise oskus, arutelud ning probleemülesannete lahendamine, mis on võetud või leiavad rakendusest igapäevaelus. Seeläbi kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on vajalikud tulevases tööelus. Geograafiat õppides kasvab õpilaste teadlikkus karjäärivõimalustest ning saadakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta loodusvaldkonna ning keskkonnakaitsega seotud erialadel.
    - **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – kodanikuõiguste ja -kohustuste tunnetamine seostub keskkonnaküsimustega.
    - **Teabekeskond** – õpitakse koguma teavet erinevatest infoallikatest ning hinnatakse ja kasutatakse teavet kriitiliselt.
    - **Tehnoloogia ja innovatsioon** – mitmed võimalused ja rakendused IKT vahendite kasutamiseks erinevate ainevaldkondade omandamisel.

- **Tervitus ja ohutus** – aitab õpilastel mõista ja hinnata tervete eluviiside tähtsust ja keskkonna ja tervise vahelised seosed ning Maa kui terviku olulisuste tervisliku ja ohutu keskkonna säilimisel. Liikumisvõimaluste laienemisel globaliseerivas maailmas on ohutust tagavad käitumisjuhised ka keskkonnateadlikkus eriti olulised. Ühtlasi võetakse omaks säästliku eluviisi ja jätkusuutliku arengu põhimõte.
- **Väärtused ja kõlblus** – geograafiateadmiste ja oskuste alusel kujunevad elu ning elukeskkonna ja jätkusuutlikku arengut väärtustav hoiak ning selle säilitamiseks vajalikud väärtushinnangud.
- **Kultuuriline identiteet** – maailma looduse, rahvastiku ning kultuurilise mitmekesisuse mõistmine ja sellest tulenev tolerantsus erinevate kultuuride, traditsioonidesse ja keelte suhtes. Oma kodumaa looduse ja kultuuripärandi väärtustamine ja kaitse tähtsustamine.

- **Hindamise alused**

Hindamise eesmärk on toetada eelkõige õpilase arengut ja õpimotivatsiooni. Õpitulemusi hinnates lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosast ning Paistu Kooli hindamisjuhendist. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste ja esituste, kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletud õpitulemustele.

Uurimuslikke töid hinnates arvestatakse uurimisküsimuse ja hüpoteesi sõnastamise korrektsust. Praktilise töö tegemise ja mõõtmise täpsust ning vastavust uurimisküsimusele ja hüpoteesile ning juhendi ja ohutusnõuete järgimist ja tulemuste vormistamist. Hinnatakse ka hüpoteesi ning tulemuste tõlgendamist teoreetiliste teadmiste taustal.

Õpitulemusi hinnatakse nii sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega.